

# ΤΙΤΛΟΣ: ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΤΗΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

## ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ ΚΑΙ ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ:

1. ΓΙΑΝΝΑΚΙΔΟΥ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ , ΔΑΣΚΑΛΑ, ΑΠΟΣΠΑΣΜΕΝΗ ΣΤΟ ΚΕΔΔΥ Ν. ΞΑΝΘΗΣ
2. ΧΑΤΖΗΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ , ΔΑΣΚΑΛΟΣ ΤΟΥ ΚΕΔΔΥ Ν.ΞΑΝΘΗΣ

## ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ:

1. Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: [giannakido@sch.gr](mailto:giannakido@sch.gr) τηλ.  
6944867948
2. Διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου: [chagiorg@yahoo.gr](mailto:chagiorg@yahoo.gr) , τηλ.  
6932007609

## ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ

Η εισήγηση αφορά την παρουσίαση του διδακτικού υλικού που δημιουργήθηκε κατά τη σχολική χρονιά 2010-2011 και αφορά τη διδασκαλία της πρώτης γραφής και Ανάγνωσης στην Α΄ Δημοτικού. Περιλαμβάνει όλα τα γράμματα του ελληνικού αλφάβητου και τις δίφθογγους και είναι σε ηλεκτρονική μορφή power point. Στόχος αυτής της καινοτομίας ,είναι αφενός μεν ο εμπλουτισμός του γλωσσικού μαθήματος στην πρώτη τάξη με νέες μεθόδους που ξεφεύγουν από τον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας και εισάγουν τις νέες τεχνολογίες στην εκπαίδευση , αφετέρου δε η διαμόρφωση του μαθήματος κατά τέτοιο τρόπο που να ανταποκρίνεται σε μαθητές με ποικίλες εκπαιδευτικές ανάγκες. Το υλικό παρήχθη

μέσα από την τάξη, επεξεργάστηκε εκ νέου και διανεμήθηκε κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά στους εκπαιδευτικούς της Α τάξης και των Τμημάτων Ένταξης.

## ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Η Παρουσία μας εδώ , στην ημερίδα που αφορά καινοτόμα εκπαιδευτικά προγράμματα στη Ειδική Αγωγή, γίνεται για να σας παρουσιάσουμε το εκπαιδευτικό υλικό που ξεκίνησε να παράγεται στα πλαίσια της γενικής τάξης, και συγκεκριμένα τη Α΄ Δημοτικού, σε σχολείο της Ξάνθης , αλλά θεωρούμε πως αφορά όλα τα παιδιά , είτε αντιμετωπίζουν είτε δεν αντιμετωπίζουν δυσκολίες στη μάθηση. Αφορά την εκμάθηση πρώτης Γραφής και Ανάγνωσης κάνοντας χρήση του λογισμικού power point. Πρόκειται για ένα υλικό, ηλεκτρονικής μορφής , που περιλαμβάνει όλα τα γράμματα και τις δίφθογγους του ελληνικού αλφάβητου.

Η ιδέα να δημιουργηθεί **ένα ηλεκτρονικό υλικό** , το οποίο θα υποστηρίζει το μάθημα της πρώτης γραφής και Ανάγνωσης στην Α΄ δημοτικού ξεκίνησε χωρίς να υπάρχει σαφής επιδίωξη για το ποιος θα είναι ο σκοπός του. Δειλά, αρχικά για να εμπλουτίζει τη ρουτίνα ενός πολύ σημαντικού μαθήματος που κατά κύριο λόγο στηρίζεται στο βιβλίο. Στην πορεία, όταν αυτό το σκέλος άρχισε να γίνεται μέρος του ημερήσιου προγραμματισμένου δώρου που αφιερώνεται στο μάθημα της γλώσσας, άρχισε να γίνεται και πιο σαφής ο ρόλος του. Ο ρόλος του δεν ήταν απλώς να σπάει τη ρουτίνα του καθημερινού μαθήματος της γλώσσας, αλλά να υποστηρίζει τη διδασκαλία και να την κάνει περισσότερο προσπελάσιμη για όλα τα παιδιά. Η Γενική τάξη και ιδιαίτερα στην πρώτη Δημοτικού μπορεί να αποτελέσει

ένα πεδίο όπου προσέρχονται και σταδιακά εκδηλώνονται ποικίλα προβλήματα μάθησης, που μπορεί να οφείλονται σε διάφορα αίτια, κοινωνικο -πολιτισμικά, νοητικής καθυστέρησης ή υστέρησης , ανάλογα με το ποιον όρο υιοθετεί κάποιος , ειδικών δυσκολιών μάθησης κ.τ.λ. Αυτά τα προβλήματα μπορεί να διέλαθαν της προσοχής γονιών ή εκπαιδευτικών της προσχολικής αγωγής, και τα παιδιά να φτάνουν στην πρώτη τάξη ανέτοιμα, σε ένα άνισο αγώνα για να κατακτηθεί κάτι , το διάβασμα και το γράψιμο, δηλαδή, για το οποίο μπορεί χρονολογικά και κατά σύμβαση να θεωρούνται ότι είναι έτοιμα, ουσιαστικά όμως δεν είναι. Αυτά τα ζητήματα τα συναντά ένας/μία εκπαιδευτικός γενικής τάξης, που καλείται να ικανοποιήσει αφενός μεν τους στόχους του αναλυτικού προγράμματος, τους οποίους δύναται να κατακτήσουν αρκετά παιδιά , αλλά και το δικαίωμα στη μάθηση των παιδιών που είτε εγγενώς είτε εξωγενώς συναντούν μεγάλες δυσκολίες.

Στα πλαίσια αυτών των προβληματισμών λοιπόν, και της ανάγκης η διδασκαλία της πρώτης γραφής και ανάγνωσης να βγει κάπως από το βιβλίο και το τετράδιο και να διδαχτεί **και** εναλλακτικά, ξεκίνησε αυτή η προσπάθεια, η οποία κάνει χρήση των νέων τεχνολογιών, χωρίς όμως να θεωρεί ότι σε αυτές και μόνο θα βασίζεται η διδασκαλία.

Πριν όμως προχωρήσουμε να σας δείξουμε το υλικό θα αναφέρουμε κάποια σύντομα στοιχεία που αφορούν την πρώτη γραφή και ανάγνωση και τη διαδρομή της στην Ελλάδα .

Στη χώρα μας η διδασκαλία της πρώτης γραφής και ανάγνωσης αποτέλεσε αντικείμενο διαμάχης ανάμεσα σε δύο μεθόδους την αναλυτικο-συνθετική και την

ολική μέθοδο. «Τα δύο άκρα εστίαζαν στη βασική θεώρηση της διδασκαλίας : από τα μέρη προς το όλο ( δίνοντας έμφαση στη σύνθεση) ή από το όλο προς τα μέρη (δίνοντας έμφαση στην ανάλυση» (Παντελιάδου, 2000).

Η αναλυτικο-συνθετική προβλέπει ότι αφού διδαχτούν κάποια γράμματα, αναλύονται οι λέξεις που σχηματίζονται από τα γράμματα αυτά σε συλλαβές και σε γράμματα και στη συνέχεια ενώνονται ξανά, δημιουργώντας συλλαβές και λέξεις κατάλληλα επιλεγμένες.

Η δεύτερη θεώρηση η αναλυτική - ολική ξεκινούσε από τη διδασκαλία προτάσεων, οι οποίες στη συνέχεια « έσπαγαν» σε λέξεις κατόπιν σε συλλαβές και τέλος σε γράμματα. Η ολική μέθοδος δεν γενικεύτηκε στην Ελλάδα, παρά στηρίχθηκε στην πρωτοβουλία κάποιων εκπαιδευτικών.

Στην Ελλάδα τελικά επικράτησε η αναλυτικοσυνθετική μέθοδος (Βουγιούκας 1994) στο Παντελιάδου.

Στην εποχή μας η συζήτηση σχετικά με τις μεθόδους ανάγνωσης συνεχίζεται. Τα σημεία αντιπαράθεσης του παρελθόντος (συνθετική ή αναλυτική μέθοδος) συνδυάζονται με νέες θεωρήσεις. Έτσι αναπτύχθηκαν δύο ακραίες θεωρήσεις. Η πρώτη η οποία εστιάζει τον **κώδικα** και εκφράζεται από τη διδασκαλία αντιστοιχίας φωνημάτων – γραφημάτων και περιλαμβάνει τη σαφή διδασκαλία των γραφο-φωνημικών αντιστοιχιών, μέσα από το χειρισμό ομαλά φωνητικών λέξεων.

Στο άλλο άκρο έχει αναπτυχθεί η **ολική προσέγγιση της γλώσσας**, όπου τα παιδιά έρχονται σε επαφή με το γραπτό λόγο σε ένα περιβάλλον πλούσιο σε εμπειρίες γραμματισμού, χωρίς να χρησιμοποιούν τεχνικές δραστηριότητες.

Η χρυσή τομή ανάμεσα στις δύο θεωρήσεις αναζητείται στον **ισορροπημένο γραμματισμό**, όπου συμμετέχουν και αλληλοσυμπληρώνονται οι δύο παραπάνω θεωρήσεις. Ο κάθε εκπαιδευτικός μπορεί να δανειστεί και να συνθέσει στοιχεία από διάφορες προσεγγίσεις δημιουργώντας την κατάλληλη μέθοδο για να διδάξει το εκάστοτε γνωστικό αντικείμενο.

Ο όρος που αναφέρεται συχνά τα τελευταία χρόνια είναι αυτός της **Φωνολογικής ενημερότητας** σε έλλειμμα της οποίας ανάγονται και πολλές δυσκολίες στην κατάκτηση της πρώτης Γραφής και Ανάγνωσης.

Η προετοιμασία των παιδιών για την ανάγνωση και γραφή μέσα από την καλλιέργεια της φωνολογικής ενημερότητας μετατίθεται στην Α' Δημοτικού, ενώ θα έπρεπε η αφετηρία της να βρίσκεται στο Νηπιαγωγείο. Βέβαια είναι εφικτό και μπορεί να υλοποιηθεί και μέσα στο πλαίσιο του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών.

Η μεγαλύτερη δυσκολία ίσως των εκπαιδευτικών για την εφαρμογή ενός τέτοιου προγράμματος είναι η έλλειψη του κατάλληλου εκπαιδευτικού υλικού.

Στα πλαίσια λοιπόν αυτής της κατά κάποιον τρόπο ελευθερίας για εφαρμογή δράσεων πέρα απ' ό,τι προβλέπουν τα αναλυτικά προγράμματα και των δυνατοτήτων που μας προσφέρουν οι νέες τεχνολογίες, ξεκίνησε να δημιουργείται το υλικό που σας δείχνουμε. Πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο, κατά τη γνώμη μας, αποτέλεσμα που αποτελείται από τα 24 γράμματα του ελληνικού αλφάβητου και τις δίφθογγους. Το υλικό αυτό έχει τη μορφή παρουσίασης power point. Ακολουθεί τη διαδοχή των γραμμάτων τα οποία προτείνονται από το βιβλίο της γλώσσας της Α' δημοτικού.

1) Η παρουσίαση των γραμμάτων ξεκινά από το φωνήεν «α». Δεν περιμένουμε να εξαντληθεί η διδασκαλία όλων των φωνηέντων. Υπάρχουν κάποια σύμφωνα που είναι ήδη γνωστά στα παιδιά από το στάδιο της προετοιμασίας πριν την κανονική διδασκαλία των γραμμάτων. Με αυτά συνθέτουμε τις πρώτες συλλαβές που μπορούν να δημιουργηθούν με κάποια σύμφωνα που ήδη είναι γνωστά στα παιδιά. Το γράμμα που διδάσκεται κάθε φορά είναι χρωματισμένο εμφατικά και συμμετέχει σε διάφορα κινητικά τρικ έτσι ώστε να γίνεται περισσότερο διακριτό οπτικά. Τα στοιχεία αυτά, α) της άμεσης συλλαβικής σύνθεσης και β) της ενίσχυσης του αισθητηριακού ερεθίσματος με τη χρήση του χρώματος ή της κίνησης θεωρούμε πως ανάγονται στη μέθοδο Montessori όπου και εκεί προβλέπεται η δημιουργία των πρώτων δυνατών συλλαβών και η χρήση κινητών χρωματιστών γραμμάτων .

2) Μετά τη σύνθεση των συλλαβών προχωράμε στις λέξεις. Γνωρίζουμε πως τα παιδιά δεν μπορούν να τις διαβάσουν ακόμη, αλλά μπορούν να μαντέψουν το περιεχόμενό τους και να έχουν την αίσθηση της αναγνωστικής επίτευξης. Οι λέξεις που χρησιμοποιούνται είναι ομαλές φωνολογικά και κάποιες από αυτές επαναλαμβάνονται αρκετά στο βιβλίο, τουλάχιστον στην αρχή, δημιουργώντας μία παρακαταθήκη λεξιλογίου. Αρκετές από αυτές τις λέξεις που συνοδεύονται από εικόνα, συνοδεύονται και από χαρακτηριστικούς ήχους έτσι ώστε να ενεργοποιούνται περισσότερες αισθήσεις, φροντίζοντας για την κατά το δυνατόν περισσότερο **πολυαισθητηριακή** παρουσίαση των γραμμάτων.

Επίσης η κίνηση του διδασκόμενου γράμματος, η είσοδός του στη λέξη στην αρχή, στη μέση ή στο τέλος της, θεωρούμε ότι υπακούει στην αναγκαιότητα εξάσκησης στη **φωνολογική ενημερότητα**.

3) Η παρουσίαση κάθε γράμματος ολοκληρώνεται με την πρότυπη λέξη, ή τη λέξη κλειδί, κατά τη μέθοδο των Orton-Gillingham. Η λέξη αυτή αναλύεται συλλαβικά και φωνημικά στο τέλος και ανασυντίθεται εξυπηρετώντας τη φωνολογική επίγνωση, ελλείμματα στη οποία, συνδέονται με δυσκολίες στη μάθηση. Η λέξη αυτή ταυτίζεται με την πρότυπη λέξη του βιβλίου και μπορεί να αναρτάται και στις καρτέλες ανάγνωσης έτσι ώστε να υπάρχει ως συνέχεια.

Η ίδια λογική ακολουθείται σε όλα τα γράμματα και στις δίφθογγους.

Πέρα όμως από το ηλεκτρονικό σκέλος χρειάζεται και η ενεργοποίηση όσο περισσότερων αισθήσεων είναι δυνατό. Έτσι ενισχύουμε την απτική αίσθηση με τα γράμματα να φτιάχνονται και από άλλα υλικά, όπως το γυαλόχαρτο ή το χαρτί.

Τέλος το μάθημα της πρώτης γραφής και ανάγνωσης εμπλουτίζεται με τη χρήση του διδακτικού υλικού σε ηλεκτρονική μορφή, πλέον τα βιβλία υπάρχουν σε μορφή word, και μπορούν να προβάλλονται σε μεγάλο μέγεθος, να εστιάζουμε σε αυτό που θέλουμε να διδάξουμε, να επεμβαίνουμε και να το διαμορφώνουμε εξυπηρετώντας τις ανάγκες των μαθητών μας και της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, διαμορφώνοντας ένα μάθημα το οποίο προσπαθεί να ανταποκριθεί στις μαθησιακές ιδιαιτερότητες των παιδιών.

Να αναφερθεί ότι το υλικό αυτό βγήκε μέσα από την καθημερινότητα της σχολικής τάξης, αλλά χρειάστηκε να το επεξεργαστούμε εκ νέου και να προχωρήσουμε σε

βελτιώσεις. Στη συνέχεια και κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά, 2011-2012, το διανείμαμε σε εκπαιδευτικούς που δίδαξαν στην Πρώτη Τάξη και στα Τμήματα Ένταξης.

Θα επιθυμούσαμε το υλικό να είναι ελεύθερο σε χρήση μέσα από το διαδίκτυο για να μπορεί να αξιοποιηθεί από όποιον συνάδελφο επιθυμεί να το χρησιμοποιήσει. Επίσης θα θέλαμε μια επανατροφοδότηση μέσα από τις παρατηρήσεις σας και την κριτική σας για πιθανές βελτιώσεις ή νέες ιδέες.

Σας ευχαριστούμε !

Γιαννακίδου Χαρίκλεια

Χατζηθεοδώρου Γεώργιος

**ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ:** Σ. Παντελιάδου « Μαθησιακές Δυσκολίες και Εκπαιδευτική Πράξη»

Εκδόσεις ελληνικά γράμματα, Αθήνα, 2000